

דעות

גם אחרי 7 באוקטובר, ראשי המערכת הפוליטית ממשיכים להתעלם מהסכסוך

התראות במייל

שאל אריאלי ומעוז רוזנטל

2024 באוקטובר 10 • 20:00

נדמה היה כי מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר סדקה את חומת ההכחשה שבנתה המערכת הפוליטית בישראל בנוגע לסכסוך הישראלי-פלסטיני בכלל, וליישובו בפרט. הסכסוך חזר באחת, במלוא עוזו, למרכז השיח הישראלי, האזורי והעולמי, אחרי שנים שנדחק לשוליים, וקיוונו שזה יכריח את הפוליטיקאים להביט במציאות הכואבת ולהצביע, בצד העיסוק במלחמה בעזה, על מטרות מדיניות ארוכות טווח — על דרך ליישובו.

התבדינו. בחודשים האחרונים עוסקים ראש הממשלה בנימין נתניהו וממשלתו — ועל דרך השלילה, גם בכירים מהאופוזיציה — בעיקר בסוגיות הקשורות לשרידות הקואליציה, כמו הסוגיה של החלפת שר הביטחון יואב גלנט בגדעון סער, תוך כדי מלחמה בכמה חזיתות.

לא רק שלא חל שינוי ברמת העיסוק ביישוב הסכסוך — גם העיסוק במלחמה הנוכחית עלה לתקופה מסוימת, אך במהרה דעך שוב. קיים ניגוד בין המלחמה וההחלטות הגורליות שהיא מחייבת את הנהגת המדינה לקבל ביחס למטרותיה המדיניות — בהן האפשרות להפוך את המלחמה למקפצה ליישוב הסכסוך — לבין העיסוק באינטרס של שימור הקואליציה. הניגוד הזה מעורר תהיות לגבי מידת המחויבות של ההנהגה להשגת מטרות המלחמה, וכן לגבי התכלית המדינית של המלחמה מבחינתה.

בקבוצת המחקר "תמרור" אנו בוחנים את תשומת הלב שמקדישה ההנהגה הפוליטית בישראל לסכסוך הישראלי-פלסטיני, בעיקר בהקשר של השגת מטרות ארוכות טווח: סיפוח חלקי או מלא של שטחי הגדה המערבית ואולי גם רצועת עזה, או יישוב הסכסוך במסגרת פתרון שתי המדינות.

בדיקת סדר יומה של ההנהגה הפוליטית בישראל במחקר שערכנו מתייחסת לשלושה תחומים: סדר היום הפומבי, המתבטא בציפי ראשי מפלגות ברשת X (לשעבר טוויטר), סדר היום הפרלמנטרי המעמיק יחסית, שמשתקף בוועדות הכנסת, וסדר היום הממשלתי, כפי שהוא משתקף בהחלטות הממשלה המתוות את כיווני הפעולה של הרשות המבצעת.

הקואליציה שוב שקועה בהישרדות שלה, והסכסוך הישראלי-פלסטיני, כולל הגדרת מטרות מדיניות, תופס מקום שולי בסדר יומה

השיח של ראשי המערכת הפוליטית בישראל ממשיך להתעלם מהסכסוך, מהשלכותיו ומהצורך ליישב אותו, ממש כפי שהיה לפני 7 באוקטובר. לפני המלחמה מצאנו כי התקבלו החלטות מעטות בנושא בממשלות ה-35, ה-36 וה-37 (בשנים 2020-2023), והתקיימו מעט מאוד דיונים בנושא בוועדות בכנסות ה-23, ה-24 וה-25, ואלה נגעו רק לצעדים מכווני סיפוח.

השיח של ראשי המערכת הפוליטית ברשתות החברתיות שיקף תמונה דומה. בניתוח של כ-70 אלף ציוצים של ראשי כל המפלגות ב-X, בין דצמבר 2018 למאי 2023 נמצא שהוקדשה תשומת לב מועטה לנושא הישראלי-פלסטיני. הציצנים המרכזיים על הנושא היו ממפלגות הימין הדתי והשמאל החילוני, שציצו בעיקר תמיכה או התנגדות לאפשרות של סיפוח. ראשי מפלגות המרכז בחרו שלא לעסוק בנושא. הסוגיה הפלסטינית נדחקה לקרן זווית, ונהפכה לסרח עודף בשיח הציבורי בישראל.

בעקבות 7 באוקטובר זיהינו עלייה זמנית בהתייחסות לסכסוך בטווח הקצר, אך בתוך זמן קצר חזרה ההתעלמות לרמתה לפני המלחמה. ברבעון השלישי של 2023 רק חמישה ציורים עסקו בסיפוח, וציוץ אחד בהיפרדות. ברבעון השני של 2024 פירסמו מנהיגי המפלגות שני ציורים על היפרדות (בן גביר), חמישה ציורים על סיפוח (אחד של [בצלאל סמוטריץ'](#), שניים של יאיר גולן ושניים של אחמד טיבי), ציוץ אחד (של אביגדור ליברמן) שעסק בעקיפין בפתרון שתי המדינות, ואף לא ציוץ אחד על שמירת הסטטוס קוו בסכסוך.

לעומת זאת, בהתייחסות לרצועת עזה ולאירועים ביטחוניים היתה עלייה חדה: 59 ציורים ברבעון השלישי של שנת 2023, ש-15 מהם מוטים לימין ("מיטוט חמאס") ואחד לשמאל. ברבעון הרביעי היו כבר 219 ציורים כאלה, 26 מהם מזוהים עם הימין ושמונה עם השמאל.

ברבעון הראשון של 2024 היו ברשת 184 ציורים שאזכרו נושאים ביטחוניים, 30 מהם נטו לימין ו-24 לשמאל. כלומר, ההתייחסות לפתרונות עומק לסכסוך היתה דלה מאוד, והדגש העיקרי היה על המצב הביטחוני העכשווי, פעמים רבות מתוך [פילטרים אידיאולוגיים של הצייצן](#) או הצייצנית (218 אזכורים של עזה, חמאס, חיזבאללה ואיראן).

בוועדות הכנסת נמשך שיח נמרץ על הסיפוח לאורך כל הכנסת ה-25 (עם מאות אזכורים), בעוד שכיווני מדיניות אחרים — למשל היפרדות — הופיעו בתדירות נמוכה הרבה יותר. לצד זאת, ככל שהמלחמה התארכה ירד דרמטית מספר האזכורים הקשורים לפתרונות ארוכי טווח, וחזר לתדירות הנמוכה שאיפיינה אותו לפני המלחמה.

[העיסוק בעזה](#) בוועדות הכנסת עבר תהליך דומה: מספר האזכורים עלה בחדות, מ-150 אזכורים ברבעון השלישי של 2023 ל-1,332 ברבעון הרביעי שלה. ברבעון הראשון של 2024 המספר אף עלה ל-1,797, אך הוא קרס ברבעון השני של השנה ל-13 אזכורים בלבד. כלומר, בלב הדיון הפרלמנטרי, שאמור לשקוד על בחינת סדר היום הישראלי, הופנתה תשומת הלב מעיסוק בסכסוך — בטווח הקצר ובטווח הארוך — לנושאים אחרים.

מבחינת סדר היום הממשלתי: עם כניסת הממשלה הנוכחית לתפקידה זיהינו בהחלטות הממשלה עלייה ברורה בהתייחסויות לסיפוח שטחי הגדה המערבית. אולם מאז 7 באוקטובר שכיחות ביטויים אלה ירדה. לעומת זאת, יש עשרות התייחסויות להיבטים ביטחוניים של הסכסוך: 325 אזכורים ברבעון הרביעי של 2023, לעומת 18 אזכורים ברבעון שקדם לו, ו-179 אזכורים ברבעון הראשון של 2024. ברבעון השני של 2024 ירד מספרן של כלל ההתייחסויות לעזה בהחלטות הממשלה ל-14.

נראה כי ההנהגה הפוליטית בישראל חזרה לתעלולים הקואליציוניים השגורים בכנסת. תמונת מצב עגומה זו מעידה שוב ושוב על כך שהקואליציה הנוכחית מושקעת כולה בהישרדותה, וענייני הסכסוך — כולל מטרות מדיניות ופתרונות אפשריים — תופסים מקום שולי בסדר היום שלה, כפי שהוא בא לידי ביטוי ברשתות החברתיות, בכנסת ובהחלטות הממשלה.

גם האופוזיציה לא מעמידה חלופה עקרונית להמשך הדשדוש בסוגיה הפלסטינית באופן עקבי ורציף. למעט הצהרות בודדות של חברי הכנסת יאיר גולן, יאיר לפיד ואיימן עודה, שהביעו תמיכה בפתרון שתי המדינות (עם הסתייגויות שונות), המערכת הפוליטית בכללותה אינה מקשרת בין לקחי המלחמה לבין צורך ליישב את הסכסוך בדרך זו או אחרת. היא חזרה לשגרת הסטטוס קוו המדומה שהוליד את ה-7 באוקטובר.

ד"ר אריאלי הוא מראשי קבוצת המחקר "תמרור"; ד"ר רוזנטל הוא חוקר בקבוצת המחקר "תמרור" ומרצה בכיר במחלקה לפוליטיקה ותקשורת במכללה האקדמית הדסה

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ גדעון סער

+ יואב נלנט

+ פלסטינים

+ רצועת עזה

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ